

BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARINI SAMARALI TASHKIL ETISH METODIKASI

Boboyeva Mehriniso Abduxalilovna,

Toshkent shahar, Sergeli tumani 55-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich sinflar uchun "Ona tili va o'qish savodxonligi" darslarini samarali tashkil etib, o'quvchilarni ta'limga qiziqtirish, o'qish va yozish savodxonliklarini chiqarishda foydali usullarni qo'llash metodlari keltirilgan. Shuningdek, bu jarayonni tashkil etishda o'quvchilarning dunyoqarashini o'stiruvchi turli mashg'ulotlardan foydalanish nazarda tutilgan.

Kalit so'zlar: ona tili, o'qish savodxonligi, metodika, nutq faqoliyati, yozma nutq, og'zaki nutq, texnologiya, mashq va topshiriqlar.

Abstract. This article presents the methods of effectively organizing "Mother language and reading literacy" lessons for primary grades, using useful methods to get students interested in education, and to develop reading and writing literacy. Also, in the organization of this process, it is envisaged to use various activities that increase the worldview of students.

Keywords: mother tongue, reading literacy, methodology, speaking skills, written speech, oral speech, technology, exercises and tasks.

Аннотация. В данной статье представлены методы эффективной организации уроков «Родной язык и грамотность чтения» для начальных классов, использование полезных методов для заинтересованности учащихся в образовании, развития грамотности чтения и письма. Также при организации этого процесса предусматривается использование различных мероприятий, повышающих мировоззрение учащихся.

Ключевые слова: родной язык, грамотность чтения, методика, разговорная речь, письменная речь, устная речь, технология, упражнения и задания.

Boshlang'ich ta'lim ta'lim-tarbiyaning poydevoridir. Poydevor qanchalik mustahkam bo'lsa imorat shunchalik chidamli bo'lganidek, mukammal boshlang'ich ta'lim olgan o'quvchilar yuqori sinflarda va ta'limning keyingi bosqichlarida hech qiynalmasdan yanada yuksak natijalarga erisha oladi. Savod o'rgatish metodikasi kichik yoshdagi o'quvchilarni elementar o'qish va yozishga o'rgatish metod va usullarini aniqlash va ularni ta'lim jarayoniga tatbiq etish masalalari bilan shug'ullanadi. Bolalarga savod o'rgatish pedagogika fanidagina emas, balki ijtimoiy hayotda ham juda jiddiy masalalardan hisoblanadi. Chunki xalqning savodxonligi milliy istiqlol g'oyalaridan

oziqlanish uchun, siyosiy onglik uchun, yuksak ma'naviy madaniyat uchun kurash qurolidir.

Boshlang'ich ta'limning 1-4-sinflari bola hayotida muhim davrni tashkil qilib, o'quvchining keying davrda o'qish jarayoniga bo'lgan tasavvurida eng ahamiyatli davrdir. Dars mashg'ulotlari davrida har bir o'qituvchi o'z o'quvchisini dars jarayonida faollashtira olsa, ona tili va o'qish savodxonligi fanidan o'tilayotgan mavzular doirasidagi malaka talablari, mashq va topshiriqlarni bajarishdagi metodik yo'l-yo'riqlar, darslarni tashkil etishdagi texnologiya va amaliy tavsiyalarni to'g'ri qo'llay olsa bolaning o'qish, o'zlashtirish, bilim, ko'nikma, malakalarni egallash darajasi yuqori ko'rsatkichlarni tashkil etadi.

Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat standartlari va umumiy o'rta ta'limga qo'yiladigan davlat standartlarida savodxonlikka o'rgatish mashg'ulotlari o'tish belgilab qo'yilgan maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat standartlarida savodxonlikka o'rgatish haftasiga bir marta belgilangan, shu bilan birga nutq o'stirish mashg'ulotlari ham birgalikda olib boriladi va ular o'zaro bog'langan va bir-birini to'ldiradi. Tayyorlov guruhlarida savodga o'rgatish mashg'ulotlarini tashkil qilishda tovush va harflar bilan tanishtirishda ko'proq didaktik o'yinlardan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi. Umumiy o'rta ta'limga qo'yiladigan davlat standartlarida esa savodga o'rgatish darslari sentabrdan dekabr oyigacha olib borilib haftasiga to'rt marta o'tiladi. Maktabgacha ta'limda savodxonlikka o'rgatish metodikasi va boshlang'ich sinflarda savodga o'rgatish metodikasi kitoblarida bolada savodxonlikni shakllantirish bo'yicha o'zaro uzviy bog'liqlik mujassamlashgan. Masalan „Savodga o'rgatish“ tarbiyachi kitobi va boshlang'ich sinflarda „Ona tili o'qitish metodikasi“ kitoblarida savodxonlikka o'rgatish mashg'ulotlari va darslarini tashkil etish bo'yicha tavsiyalar berib o'tilgan. Berilgan metodikalarni o'rganib chiqish va shu asosda mashg'ulot jarayonlari uchun ishlanmalar tayyorlash, mujassam mashg'ulotlarni tashkil etish hozirgi kunda tarbiyachidan yaratuvchanlikni va izlanuvchanlikni talab etadi.

Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslarini samarali tashkil etish yosh o'quvchilarda til ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Quyida ushbu darslarni samarali tashkil etishga yordam beradigan metodologiya bilan tanishib chiqamiz:

1. Aniq o'quv maqsadlarini qo'ying: Har bir dars uchun aniq o'quv maqsadlarini belgilashdan boshlang. Ushbu maqsadlar aniq, o'lchanadigan, erishish mumkin, tegishli va vaqt bilan bog'liq bo'lishi kerak (SMART). Bu darslarni diqqatni jamlash va yo'nalishda saqlashga yordam beradi.

2. Ta'lim usullarining xilma-xilligini qo'llang: Turli xil ta'lim uslublarini qondirish uchun o'qitish usullarini qo'shing. Bu interfaol faoliyat, guruhda ishlash, hikoya qilish,

ovoz chiqarib o'qish va amaliy mashqlarni o'z ichiga olishi mumkin. Turli xillik darslarni qiziqarli qiladi va talabalarga ma'lumotni yaxshiroq saqlashga yordam beradi.

3. Tuzilgan dars rejasini yaratish: mashg'ulotlar ketma-ketligini, zarur resurslarni, har bir topshiriq uchun vaqtni taqsimlashni va baholash usullarini belgilab beruvchi batafsil dars rejasini ishlab chiqing. Yaxshi tuzilgan dars rejasi darsning muammosiz o'tishini va barcha kerakli mazmunni qamrab olishini ta'minlaydi.

4. Texnologiyadan foydalaning: O'quv tajribasini yaxshilash uchun o'quv ilovalari, interfaol doskalar va onlayn resurslar kabi texnologiya vositalarini birlashtiring. Texnologiya yosh o'quvchilar uchun darslarni yanada qiziqarli va interaktiv qilishi mumkin.

5. Faol ishtirokni rag'batlantirish: Savollar berish, munozaralarga ko'maklashish va o'quvchilarga o'z fikr va g'oyalarini baham ko'rish imkoniyatini berish orqali talabalarning faol ishtirokini rag'batlantirish. Bu hamkorlikdagi o'quv muhitini rivojlantiradi va o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

6. Konstruktiv fikr-mulohazalarni taqdim eting: Talabalarga til va o'qish qobiliyatlari haqida konstruktiv fikr-mulohazalarni taklif qiling. Ijobiy mustahkamlash va yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalar bo'yicha aniq fikr-mulohazalar talabalarni til qobiliyatlarini oshirishga undashi mumkin.

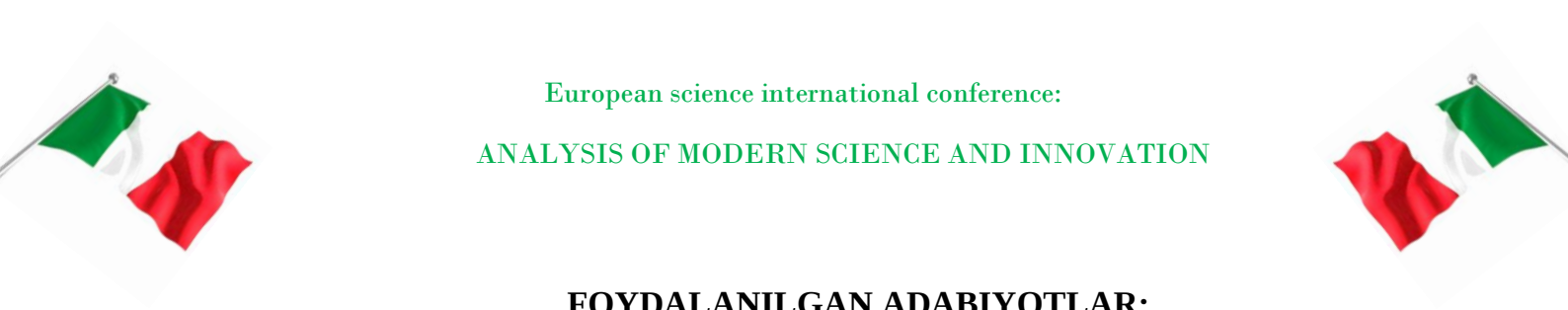
7. Haqiqiy dunyo ilovalarini qo'shing: Til va o'qish darslarini real dunyo stsenariylari bilan bog'lang, o'quvchilar uchun o'rganish yanada dolzarb va amaliy bo'lsin. Bunga gazeta o'qish, xat yozish yoki rolli o'yinlar bilan shug'ullanish kiradi.

8. Taraqqiyotni muntazam ravishda baholang: O'quvchilarning taraqqiyoti va materialni tushunishini baholash uchun muntazam ravishda baholashni o'tkazing. Til va o'qish savodxonligining turli jihatlarini baholash uchun formativ va summativ baholashdan foydalaning.

9. Differentsial ta'lim: o'quvchilarning o'rganish uslublari, qobiliyatlari va qiziqishlari asosida faoliyatni farqlash orqali ularning turli ehtiyojlarini qondirish uchun o'qitishni moslashtirish. Bu barcha o'quvchilarning individual darajasida qiyinchilik va qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi.

10. O'qishga bo'lgan muhabbatni rag'batlantirish: Yoshga mos keladigan turli xil kitoblardan foydalanishni ta'minlash, sinfda qulay o'qish burchagini yaratish va o'qish uchun chaqiriqlar yoki kitob klublarini tashkil etish orqali o'qishga bo'lgan muhabbatni oshiring. O'qishga bo'lgan mehrni erta uyg'otish o'quvchilarning til ko'nikmalariga doimiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Pedagoglar ushbu metodikalarga amal qilgan holda boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslarini samarali tashkil etishi, yosh o'quvchilar uchun qulay va qiziqarli o'quv muhitini yaratishi mumkin.



FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bo‘ronova Nargiza, “BOSHLANG‘ICH SINFLARDA SAVOD O‘RGATISH METODIKASI”, “Talqin va tadqiqotlar” ilmiy-uslubiy jurnali, №16
2. Axmedova Kamola Muxammadjonovna, “BOSHLANG‘ICH SINFLARDA ONA TILI VA O‘QISH SAVODXONLIGI DARSLARINI TASHKIL ETISH TEXNOLOGIYALARI”, “Ilm-fan va ta’lim” ilmiy jurnali, № 1
3. Amirova Visola Oybek qizi, “SAVODGA O‘RGATISH MASHG‘ULOTLARIDA ZAMONAVIY PEDTEXNOLOGIYA BILAN BIRGALIKDA O‘YIN HAMDA ERTAKLARDAN FOYDALANISH USULLARI”, Innovative achievements in Science 2023

